

STUDIA
ŹRÓDŁOZNAWCZE

Commentationes

XVI

STUDIA ŹRÓDŁOZNAWCZE
XVI

I N S T I T U T U M H I S T O R I C U M
A C A D E M I A E S C I E N T I A R U M
E T L I T T E R A R U M P O L O N A E

COMMENTATIONES

XVI

WARSZAWA—POZNAŃ 1971
PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE

I N S T Y T U T H I S T O R I I
P O L S K I E J A K A D E M I I N A U K

STUDIA
ŹRÓDŁOZNAWCZE

XVI

WARSZAWA — POZNAŃ 1971
PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE

Komitet Redakcyjny

*Aleksander Gieysztor, Ireneusz Ihnatowicz,
Brygida Kürbisówna, Gerard Labuda,
Ryszard Walczak (sekretarz)*

Adresy Redakcji

Poznań, ul. Marchlewskiego 126, tel. 511-91, w. 16
Warszawa, Krakowskie Przedmieście 28/29, tel. 26-19-88

Rocznik

poświęcony naukom pomocniczym historii
oraz źródłoznawstwu polskiemu i powszechnemu

Tom XVI

przygotowany w latach 1969-1970

PRINTED IN POLAND

Okladkę i obwolucę projektował
Tadeusz Chlebowski

Na obwolucie inicjał z kodeksu nr 3118 w Zbiorach Czartoryskich w Krakowie
Przerysu z fotografii dokonał *Zygmunt Świerczyński*

SPIS RZECZY

Artykuły i rozprawy

Stanisław Piekarczyk, Z problemów polisemantyzacji kultury. Próba konstrukcji modelu	1
Helena Karczowa, Reportaż filmowy i kronika jako źródło historyczne.	25
Ettore Falconi, Kodeks wizygocki 3118 ze Zbiorów Czartoryskich w Krakowie	33
Tadeusz Wasilewski, Macedońska historiografia dynastyczna X wieku jako źródło do dziejów Bizancjum w latach 813–867	59
Andrzej Poppe, Ze studiów nad najstarszym latopisarstwem ruskim. Sweneld — ojciec Mścizy, czy Sweneld — ojciec zemsty?	85
Gerard Labuda, Twórczość hagiograficzna i historiograficzna Wincentego z Kielc	103
Marceli Kosman, Dokumenty wielkiego księcia Witolda	139

Dyskusje i przeglądy

Kazimierz Bobowski, Średniowieczna dyplomatyka papieska. Przegląd edycji źródeł i opracowań	171
Franciszek Sikora, Jeszcze o przywilejach rycerskich synów Odonica	185
Aleksandra Garlicka, Bibliografie prasy polskiej pod względem terytorialnym.	199

Recenzje

W. Kula, Miary i ludzie, Warszawa 1970 (<i>Gerard Labuda</i>)	207
Studien über die deutsche Geschichtswissenschaft, hrsg. v. J. Streisand, t. I–II, Berlin 1969, 1965 (<i>Gerard Labuda</i>)	208
E. B. Федорова, Латинская эпиграфика, Москва 1969 (<i>Jerzy Kolendo i Jan Trynkowski</i>)	210
G. Schiller, Ikonographie der christlichen Kunst, t. I–II, Gütersloh 1966 [1969], 1968 (<i>Adam S. Labuda</i>)	212
T. Wąsowicz, Legenda śląska, Wrocław–Warszawa–Kraków 1967 (<i>Alicja Karłowska-Kamzowa</i>)	213
Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie 13 (1969) (<i>Adam S. Labuda</i>)	215
Nagy A., A kalocsai XI. századi érseksír leletei [Znaleziska z grobu arcybiskupiego z XI wieku z Kalocsy], Művészettörténeti értesítő 17 (1968) (<i>Elżbieta Dąbrowska</i>)	217
T. Lewicki, Arabic external sources for the history of Africa to the south of Sahara, Wrocław–Warszawa–Kraków 1969 (<i>Andrzej Zaborski</i>)	221
Karolus Magnus et Leo papa. Ein Paderborner Epos vom Jahre 799. Mit Beiträgen von H. Beumann, F. Brunhölzl, W. Winkelmann, Paderborn 1966 (<i>Brygida Kürbisówna</i>)	222
H. Beumann, Ideengeschichtliche Studien zu Einhard und anderen Geschichtsschreibern des früheren Mittelalters, Darmstadt 1969 (<i>Brygida Kürbisówna</i>)	224
H. Patze, Adel- und Stifterchronik. Frühformen territorialer Geschichtsschreibung im hochmittelalterlichen Reich, Blätter f. deutsche Landesgeschichte 100–101 (1964–1965) (<i>Jerzy Strzelczyk</i>)	225
J. Szymański, Z zagadnień średniowiecznej biografistyki. Katalogi dostojnicze, Warszawa 1969 (<i>Brygida Kürbisówna</i>)	227
M. Pollakówna, Kronika Piotra z Dusburga, Wrocław–Warszawa–Kraków 1968 (<i>Gerard Labuda</i>)	228
A.-D. v. d. Brincken, Die universalhistorischen Vorstellungen des Johann von Marignola OFM, Archiv f. Kulturgeschichte 49 (1967); tejsze, Die lateinische Weltchronistik, [w:] Mensch und Weltgeschichte. 7. Forschungsgespräch d. Internationalen Forschungszentrums f. Grundfragen d. Wissenschaften, hrsg. v. A. v. Randa, Salzburg 1969; tejsze, Mappa mundi und Chronographia, Deutsches Archiv f. Erforschung d. Mittelalters 24 (1968) (<i>Jerzy Strzelczyk</i>)	229
A. F. Grabski, Polska w opiniach Europy Zachodniej XIV–XV w., Warszawa 1968 (<i>Ignacy Zarębski</i>)	232
A. Stade, Eric Dalbergh och Carl X Gustafs Krigshistoria, Stockholm 1967 (<i>Stanisław Herbst</i>)	236

J. J. Patz, Z okien ambasady saskiej. Z rękopisu wydali, przełożyli i przypisami opatrzyli Z. Libiszowska i H. Kocój, wstęp napisała Z. Libiszowska, Warszawa 1969 (<i>Jerzy Michalski</i>)	237
Československá diplomatika, I. Napsal kolektiv autorů pod red. J. Šebánka, A. Hůščavy a Zd. Fialy, Praha 1965 (<i>Ewa Łuczycka</i>)	238
S. Pańków, Archiwa, Warszawa 1969 (<i>Bohdan Ryszewski</i>)	241
L. Turek-Kwiatkowska, Z dziejów służby archiwalnej, Archiwa na Pomorzu Zachodnim w latach 1808–1914, Warszawa 1968 (<i>Andrzej Tomczak</i>)	243
J. F. Böhmer, Regesta Imperii, II. Sächsische Zeit, fünfte Abt., Papstregesten 911–1024, bearb. v. H. Zimmermann, Wien-Köln-Graz 1969 (<i>Kazimierz Bobowski</i>)	245
H. Chłopocka, Procesy Polski z Zakonem Krzyżackim w XIV wieku, Poznań 1967 (<i>Marian Biskup</i>)	246
M. Karaś — Z. Perzanowski, Statuty kapituły norbertańskiej z r. 1340 w tłumaczeniu polskim z r. 1541, Kraków 1970 (<i>Gerard Labuda</i>)	248
S. Tworek, Materiały do dziejów kalwinizmu w Wielkim Księstwie Litewskim w XVII wieku, Odrodzenie i Reformacja w Polsce 14 (1969) (<i>Marceli Kosman</i>)	249
Księgi Referendarii Koronnej z czasów saskich, Sumariusz t. I (1698–1732), t. II (1735–1763), opr. M. Woźniakowa, Warszawa 1969–1970 (<i>Jerzy Wiśniewski</i>)	250
E. Tomaszewski, Kształtowanie się kapitalistycznych przedsiębiorstw prasowych w Warszawie (1851–1860), Warszawa 1968 (<i>Ewa Wasilewska</i>)	252
Źródła do dziejów Polaków w Marchii Granicznej w latach 1919–1945, wybór J. Benyskiewicz, W. Lemiesz, J. Wąsicki, opr. i red. J. Benyskiewicz, Zielona Góra 1967 (<i>Ryszard Walczak</i>)	253

Zapiski krytyczne i sprawozdania

J. Matuszewski, O próbie nowej systematyki źródeł historycznych, <i>Studia Metodologiczne</i> 4 (1968) (<i>Gerard Labuda</i>)	257
P. Salmon, Histoire et critique, Bruxelles 1969 (<i>G. L.</i>)	257
E. Hahn, Historischer Materialismus und marxistische Soziologie, Berlin 1968 (<i>G. L.</i>)	257
Dahlmann-Waitz, Quellenkunde der deutschen Geschichte, t. I, Stuttgart 1969 (<i>G. L.</i>)	258
Sachwörterbuch der Geschichte Deutschlands und der deutschen Arbeiterbewegung, t. I, A–K, t. II, A–Z, Berlin 1969 (<i>G. L.</i>)	259
The medieval literature of Western Europe. A review of research, mainly 1930–1960, general editor J. H. Fisher, New York 1966 (<i>B. L.</i>)	259
La Pologne au XIII ^e Congrès International des Sciences Historiques à Moscou, t. I–II, Warszawa 1970 (<i>G. L.</i>)	260
R. Delort, Introduction aux sciences auxiliaires de l'histoire, Paris 1969 (<i>B. L.</i>)	260
I. Ihnatowicz, Nauki pomocnicze historii a sprawa warsztatu historyka czasów najnowszych, <i>Dzieje Najnowsze</i> 1 (1969) (<i>G. L.</i>)	261
L. Fossier et M. Créhange, Un essai de traitement sur ordinateur des documents diplomatiques de Moyen Âge, <i>Annales ESC</i> 25 (1970) (<i>R. M.</i>)	261
W. Prevenier, Woordstatistiek, hulpmiddel bij de auteuridentificatie van diplomatische teksten? <i>Studia Historica Gandensia</i> , 144, Gent 1970 (<i>R. M.</i>)	262
K. v. Fritz, Die griechische Geschichtsschreibung, t. I, Von den Anfängen bis Thukydides, Berlin 1967 (<i>B. L.</i>)	262
A. Lippold, Orosius, christlicher Apologet und römischer Bürger. <i>Philologus-Zeitschrift f. d. klassische Altertum</i> 113 (1969) (<i>Ź. Strz.</i>)	262
H. Walter, Die „Collectanea rerum memorabilium“ des C. Iulius Solinus, Wiesbaden 1969 (<i>Ź. Strz.</i>)	263
R. Hachmann, Die Goten und Skandinavien, Berlin 1970 (<i>G. L.</i>)	263
P. Abelard, Pisma wybrane, t. I–II, Warszawa 1968–1969 (<i>Ź. Strz.</i>)	263
W. F. Schirmer, Heinrich von Huntingtons <i>Historia Anglorum</i> , Anglia — <i>Zeitschrift f. englische Philologie</i> 88 (1970) (<i>Ź. Strz.</i>)	264
M. Schlauch, Geoffrey of Monmouth and early Polish historiography: a supplement, <i>Speculum</i> 44 (1969) (<i>Ź. Strz.</i>)	264
Z. Sułowski, Nad pierwszą księgą Kroniki mistrza Wincentego, Europa-Słowiańszczyzna-Polska. <i>Studia ku uczczeniu prof. K. Tymienieckiego</i> , Poznań 1970 (<i>Ź. Strz.</i>)	265
H. Patze, Landesgeschichtsschreibung in Thüringen, <i>Jahrbuch f. d. Geschichte Mittel- u. Ostdeutschlands</i> 16/17 (1968) (<i>Ź. Strz.</i>)	265
Die Gosecker Chronik (Chronicon Gozecense) 1041–1135, hrsg. u. eingel. v. R. Ahlfeld, <i>Jahrbuch f. d. Geschichte Mittel- u. Ostdeutschlands</i> 16/17 (1968) (<i>Ź. Strz.</i>)	265
D. Kurze, Zur Ketzergeschichte der Mark Brandenburg und Pommerns vornehmlich im 14. Jahrhundert, <i>Jahrbuch f. d. Geschichte Mittel- u. Ostdeutschlands</i> 16/17 (1968) (<i>Ź. Strz.</i>)	265
Scriptores rerum Prussicarum. Die Geschichtsquellen der preussischen Vorzeit, hrsg. v. W. Hubatsch, bearb. v. U. Arnold, t. VI, Frankfurt am Main 1968 (<i>G. L.</i>)	266
Mályusz E., A Thuróczy-Krónika és forrásai [Kronika Thuróczego i jej źródła], Budapest 1967 (<i>K. P.</i>)	267
T. Milewski, Rola Kościoła w rozwoju polskiego języka literackiego, <i>Księga tysiąclecia katolicyzmu w Polsce</i> , cz. II, Lublin 1969 (<i>M. Kocz.</i>)	267

J. Lasickis, Apie žemaičių, kitų sarmatų bei netikrų krikščionių dievus [O bogach żmudzkich, niektórych sarmackich i fałszywych chrześcijańskich], Vilnius 1969 (<i>M. K.</i>)	268
Unicus Universae Societatis Iesu Vocationum Liber autobiographicus Poloniae Provinciae proprius (1574–1580) cura P. J. Warszawski S. I. editus, Roma 1966 (<i>M. K.</i>)	268
A. Bułówna, Katalog gazet pisanych z XVIII w. w zbiorach Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, wstęp napisali A. Bułówna i J. Szczepaniec, Wrocław–Warszawa–Kraków 1969 (<i>E. W.</i>)	269
T. Chałubiński, Listy 1840–1889, opr. A. Szejczerowa, Wrocław–Warszawa–Kraków 1970 (<i>E. W.</i>)	269
Katalog tek Glinki, cz. 1, Katalog osobowy, opr. T. Zielińska, Warszawa 1969 (<i>M. K.</i>)	270
Rady narodowe w latach 1944–1950. Informator o materiałach źródłowych przechowywanych w archiwach PRL, Warszawa 1969 (<i>I. I.</i>)	270
Księga żołądu Związku Pruskiego z okresu wojny trzynastoletniej 1454–1466, wyd. A. Czacharowski, Toruń 1969 (<i>G. L.</i>)	271
I. Janosz-Biskupowa, Przydatność badawcza „Księgi dochodów i rozchodów nadzwyczajnych miasta Torunia” z okresu wojny trzynastoletniej (1454–1466), <i>Zapiski Historyczne</i> 34 (1969) (<i>Ż. Os.</i>)	271
Acta Borussica. Denkmäler der Preussischen Staatsverwaltung im 18. Jahrhundert. [Seria:] Die Behördenorganisation und die allgemeine Staatsverwaltung Preussens im 18. Jahrhundert, t. XVI cz. 1, bearb. v. E. Posner, S. Skalweit, P. Baumgart, G. Heinrich, Hamburg und Berlin 1970 (<i>R. W.</i>)	272
Collection de sceaux pour l’enseignement. Notice descriptive de 24 sceaux choisis parmi les 100 000 originaux ou moulages conservés aux Archives nationales à Paris, par Y. Metman, Paris 1968 (<i>S. K. K.</i>)	272
Z. Binerowski, Dwa gdańskie rękopisy o budownictwie statków, <i>Zapiski Historyczne</i> 34 (1969) (<i>Ż. Os.</i>)	273
Cz. Sadkowska, Genealogia rodu Słuszków i ich archiwum, <i>Archeion</i> 52 (1969) (<i>Ż. Wis.</i>)	273
S. Kirkor, Kirkorowie litewscy. Materiały do monografii rodziny kresowej, cz. 1–2, Londyn 1969 (<i>Ż. Wis.</i>)	273

Polemiki

W sprawie początków portretu polskiego (<i>Tadeusz Dobrowolski</i>)	275

SPIS ILUSTRACJI

Do art. S. Pickarczyka:

1. Schemat relacji komunikowania	7
2. Schemat artykulacji świata i zachowań grupy modelowej	17
3. Schemat artykulacji świata i zachowań grupy o kulturze polisemantycznej	22

Do art. E. Falconiego między stronami 54 i 55):

Reprodukcje kodeksu 3118 ze Zbiorów Czartoryskich w Krakowie

I 1 K. <1 ^v >	
II 2–9 [Fragmenty] K. <2>, <6 ^v >, <4>, <6>, <6 ^v >, <7>, <7 ^v >, <19>	
III 10 K. <31 ^v >	
IV 11–19 [Fragmenty] K. <8>, <8 ^v >, <9>, <10 ^v >, <199 ^v >	
V 20 [Fragment] K. <168>	
VI 21 K. 70	
VII 22–29 [Inicjały na] K. <202 ^v >, <66 ^v >, <184>, <137>, <15 ^v >, <106>, 42 ^v , 18 ^v	
VIII 30–38 [Inicjały na] K. <11 ^v >, <15 ^v >, <81 ^v >, <18>, <19 ^v >, <8>, <30>, <135>, <145>	
IX 39–47 [Inicjały na] K. <111 ^v >, <40 ^v >, <134 ^v >, <22>, <39>, <44 ^v >, <10 ^v >, <38 ^v >, <125>	
X 48 K. 216 ^v i 49. [Inicjał z] <i>Vitae patrum</i> , rpis Madrid Bibl. Nac. Madrid 100007 (Tolet. 1025)	

TABLE DES MATIÈRES

Articles et études

Stanisław Piekarczyk, Some problems in the polisemantisation of culture. An attempt to construct a model	1
Helena Karczowa, Reportage et chronique cinématographiques comme sources historiques	25
Ettore Falconi, Il codice visigotico 3118 delle Raccolte Czartoryski di Cracovia	33
Tadeusz Wasilewski, L'historiographie de la dynastie macédonienne du X ^e siècle comme source de l'histoire de Byzance entre 813 et 867	59
Andrzej Poppe, Études sur l'historiographie la plus ancienne de la Russie médiévale. Sveneld – père de Mstiša ou Sveneld – père de vengeance?	85
Gerard Labuda, L'oeuvre hagiographique et historiographique de Vincent de Kielce (XIII ^e siècle)	103
Marceli Kosman, Les chartes de Witold (Vytautas) grand duc de Lithuanie	139

Discussions et revues

Kazimierz Bobowski, La diplomatie pontificale. Remarques sur l'état de recherches.	171
Franciszek Sikora, Encore sur les chartes des fils du duc Vladislas, fils d'Odon	185
Aleksandra Garlicka, Bibliographies de la presse polonaise	199
Comptes rendus	207
Notes critiques	257
Polemique	275

SPIS WSPÓŁPRACOWNIKÓW – LISTE DES COLLABORATEURS

- Marian Biskup, Toruń
Kazimierz Bobowski, Wrocław
Elżbieta Dąbrowska, Kraków
Tadeusz Dobrowolski, Warszawa
Ettore Falconi, Parma, Italia
Aleksandra Garlicka, Warszawa
Stanisław Herbst, Warszawa
I. I. Ireneusz Ihnatowicz, Warszawa
Helena Karczowa, Warszawa
Alicja Karłowska-Kamzowa, Poznań
M. Kocz. Maria Koczerska, Warszawa
Jerzy Kolendo, Warszawa
M. K. Marcei Kosman, Poznań
S. K. K. Stefan Krzysztof Kuczyński, Warszawa
Brygida Kürbisówna, Poznań
Adam S. Labuda, Poznań
G. L. Gerard Labuda, Poznań
B. L. Bohdan Lapis, Poznań
- Ewa Łuczycka, Warszawa
Jerzy Michalski, Warszawa
R. M. Roman Michałowski, Warszawa
Ź. Os. Janisław Osięglowski, Poznań
Stanisław Piekarczyk, Warszawa
K. P. Krystyna Pieradzka, Kraków
Andrzej Poppe, Warszawa
Bohdan Ryszewski, Toruń
Franciszek Sikora, Kraków
Ź. Strz. Jerzy Strzelczyk, Poznań
Andrzej Tomczak, Toruń
Jan Trynkowski, Warszawa
R. W. Ryszard Walczak, Poznań
E. W. Ewa Wasilewska, Warszawa
Tadeusz Wasilewski, Warszawa
Ź. Wiś. Jerzy Wiśniewski, Kraków
Andrzej Zaborski, Kraków
Ignacy Zarębski, Kraków

PAŃSTWOWE
WYDAWNICTWO NAUKOWE

Wydanie I. Nakład 370+90 egz. Ark. wyd. 40.
Ark. druk. 36+5 wkł. Papier druk. sat. kl. III, 80g,
61×86 cm. Oddano do składania 6 I 1971r. Pod-
pisano do druku 24 XI 1971r. Druk ukończono
w grudniu 1971r. Zam. nr 380/71 Z-4/1069.
Cena zł 125,-

POZNAŃSKIE ZAKŁADY GRAFICZNE
im. M. KASPRZAKA W POZNANIU

Cena zł 125,—